

Załącznik do uchwały
Nr XVIII/150/12 Rady Miejskiej w Czempiniu
z dnia 28 marca 2012r.

**Gminny Program Profilaktyki
i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną
w Gminie Czempień
na lata 2012-2015**

Czempień, styczeń 2012r

I. Wstęp

Zgodnie z Ustawą o Pomocy Społecznej do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Nadrzędnym celem Gminnego Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną jest wypracowanie jak najlepszego skoordynowania działań wszystkich instytucji i organizacji działających na rzecz szeroko rozumianej pomocy świadczonej dziecku i rodzinie. Założenia Programu są zgodne z głównymi celami operacyjnymi zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czempin na lata 2010-2015, które brzmią następująco [...] poprawa warunków mieszkaniowych ludności, wsparcie dla rodzin zwłaszcza najuboższych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu [...].

Rodzina jest pierwotną grupą w procesie wychowania i przygotowania młodego pokolenia do pełnienia ról społecznych, wprowadzającą dzieci i młodzież w świat wartości, norm, postaw i zachowań społecznych. Jest to niezwykle ważne, ponieważ w sytuacji gdy proces socjalizacji przebiega w niezakłócony sposób to wówczas jednostka potrafi funkcjonować we współczesnym świecie, a co więcej żyje według akceptowanych reguł społecznych. To rodzina daje bazę dla rozwoju jednostki. Im więcej dziecko otrzyma w pierwszych latach życia tym lepiej. Dobrze funkcjonująca grupa rodzinna, dużo wcześniej niż instytucje pozarodzinne, stanowi źródło wiedzy i informacji o świecie i ludziach, dostarcza wsparcia i poczucia bezpieczeństwa oraz buduje potencjał umożliwiający skuteczne przeciwdziałanie dezorganizacji, dewiacjom i patologiom społecznym. Dokonujące się pod wpływem przeobrażeń demograficznych, społeczno- ekonomicznych i kulturowych współczesnych społeczeństw zmiany w strukturze i funkcjonowaniu rodziny konfrontują jej zdolność adaptacyjną do nowych warunków oraz efektywnego wypełniania przypisanych ról i zadań. Stąd też polityka społeczna orientowana na dzieci i młodzież oraz wzmocnienie i utrzymanie zasobów i potencjału rodziny, stanowi gwarancję rozwoju jej członków oraz przeciwdziałania czynnikom grożącym destabilizacją i dysfunkcjonalnością rodziny. Dlatego też jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się określone dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane są do wsparcia rodziny.

Negatywna sytuacja ekonomiczna doprowadziła do wzrostu skali bezrobocia. Bardzo wiele osób znalazło się bez pracy, na zasiłku i bez perspektyw na dalsze życie. Od bezrobocia do alkoholizmu jest przecież bardzo krótka droga, zwłaszcza dla ludzi o słabszej psychice lub niezaradnych życiowo. Na fali bezrobocia głowy rodziny cierpią wszyscy jej członkowie.

Brak pracy powoduje spadek stopy życiowej, niezaspakajanie wszystkich potrzeb biologicznych, nie wspominając już o potrzebach wyższego rzędu. Nie rzadko dochodzi do prezentowania aktów przemocy w rodzinie, do rozbicia rodziny i jej niewydolności wychowawczej. Dzieci są świadkami niekorzystnej sytuacji.

Niewątpliwie mamy do czynienia z kryzysem rodziny. Problemy w niej występujące są niezwykle złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia, czy zagrożeń eksmisją. Ponadto wskazuje się na wzrost liczby tzw. niebieskich ptaków. Ludzie okreśłani tym mianem nie podejmują stałej i legalnej pracy zarobkowej. Charakteryzuje ich postawa roszczeniowa, stąd też całe życie bazują na zasiłkach z pomocy społecznej. Unikają oni pracy i co więcej wzór ten powielany jest z pokolenia na pokolenie przy braku jakiegokolwiek refleksji i chęci zmiany tego rodzaju postępowania.

Złożoność i współlistnienie tych problemów wymaga stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodzin, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań zmierzających do rozwiązania tychże trudności. Cała praca winna być dokładnie zaplanowana i skoordynowana. Ponadto wsparcie powinno płynąć również ze środowiska, w tym także od bliższych i dalszych krewnych, przyjaciół przy czym nie może zabraknąć aktywności własnej danej rodziny. Należy wspierać rodzinę i świadczyć pomoc w kompleksowym wypełnianiu w/w funkcji, oraz do maksimum ograniczyć wyřęczanie rodziny w wypełnianiu tej funkcji. Rodziny, aby przywrócić swoje prawidłowe funkcjonowanie muszą samoistnie przewycięzać problemy działając przy udziale środków własnych oraz zasobów jakie gwarantuje środowisko.

Program będzie realizowany w szczególności w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.),
2. Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.)
3. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179 poz. 1485, z późn. zm.)

4. Ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.)
5. Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, Poz. 887)
6. Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012
7. Strategię Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.
8. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czempin na lata 2010-2015
9. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Czempin na lata 2010-2015

II. Diagnoza

Diagnoza do Programu oparta została o analizę społeczną Gminy Czempin zawartą w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2010- 2015.

Obserwując poziom bezrobocia na przestrzeni ostatnich kilku lat można zobaczyć, iż skala bezrobocia zmniejsza się z roku na rok. Jednocześnie należy stwierdzić, iż bezrobocie kobiet utrzymuje się stale i niezależnie od koniunktury na rynku pracy. Osoby posiadające prawo do zasiłku stanowią od dłuższego czasu ok. 20% ogółu bezrobotnych. Na ekonomiczną i społeczną sferę życia rodzin ma szczególnie wpływ bezrobocie długookresowe. Niestety im dłuższy czas pozostawania bez pracy, tym mniejsze szanse na udane wejście na rynek pracy i pozostanie na nim. Ponadto część osób długotrwale bezrobotnych uchyla się od pracy i korzysta ze środków pomocy społecznej. Dużym problemem jest również bezrobocie osób niepełnosprawnych. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, a nieposiadające zatrudnienia stanowiły w roku 2008 ponad 9% ogółu bezrobotnych. Zagrożone wykluczeniem są też rodziny wychowujące dzieci niepełnosprawne. W takiej sytuacji przynajmniej jedno z rodziców pozostaje bez pracy.

Wśród uzależnień odnotowanych na terenie gminy najczęściej występuje alkoholizm, z kolei wśród dzieci i młodzieży największy problem dotyczy wysokiego odsetka osób palących wśród uczniów.

Oczywistym jest, iż problemy dzieci i młodzieży są niejako wynikiem problemów trapiących ich rodziców. Na problemy dzieci i młodzieży ma wpływ bezrobocie rodziców, ich

długotrwała i przewlekła choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. W/w trudności oddziałują niekorzystnie na poprawne wypełnianie wielu funkcji rodziny, tj. funkcja ekonomiczno- socjalna, opiekuńczo- wychowawcza, rekreacyjna itp.

Niestety zauważa się wzrost z roku na rok liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W 2011 r. liczba ta wynosiła 20 dzieci, a w 2010 r. 19 dzieci. Pozytywnym faktem jest stosunkowa duża w porównaniu z sąsiednimi gminami, liczba rodzin zastępczych. W 2010 r. zanotowano działalność 13 rodzin zastępczych, natomiast w 2011 r. o jedną rodzinę więcej.

Poniżej przedstawiona została statystyka na temat udzielonych świadczeń z pomocy społecznej, powodów przyznania pomocy oraz rzeczywistej liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2010-2011.

L.p.	Udzielone świadczenie	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	
		2010r.	2011r.
1	Ogółem	478	482
2	Zasiłki stałe	37	47
3	Zasiłki okresowe	126	114
	w tym:		
	- bezrobocie	79	79
	- długotrwała choroba	22	20
	- niepełnosprawność	25	22
4	Schronienie	3	3
5	Posiłek	163	175
6	Usługi opiekuńcze	39	34
7	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych	0	3

	w wyniku zdarzenia losowego		
8	Sprawienie pogrzebu	0	3
9	Inne zasiłki celowe i w naturze	251	238

Tab. 1. Udzielone świadczenia w latach 2010-2011.

Ponadto w 2010 roku 765 osób objęto programem „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”. Z ogólnej liczby 765 osób, 163 osoby korzystały z posiłku, a 602 osoby korzystały z zasiłku celowego. Z kolei w 2011 roku 677 osób objęto programem „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”. Z ogólnej liczby 677 osób, 175 osób korzystało z posiłku, a 502 osoby korzystały z zasiłku celowego.

Powody przyznania pomocy w latach 2010-2011 przedstawione zostały w tabeli poniżej.

L.p.	Powód przyznania pomocy	2010 r.		2011r.	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1	Ubóstwo	30	102	35	102
2	Bezdomność	7	17	5	14
3	Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym:	12	61	15	69
	- wielodzietność	8	46	6	38
4	Bezrobocie	138	501	137	466
5	Niepełnosprawność	122	327	117	296
6	Długotrwała lub ciężka choroba	112	295	106	278
7	Bezradność w sprawach	72	307	65	267

	opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego				
8	Przemoc w rodzinie	1	1	1	1
9	Alkoholizm	4	12	4	11
10	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z z.k.	5	5	4	4
11	Zdarzenia losowe	1	12	2	14
12	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1	9	2	7

Tab.2. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2010-2011

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, wśród powodów przyznania pomocy społecznej w latach 2010-2011 na pierwszym miejscu znajduje się bezrobocie, a zaraz za nim niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Charakterystyczny w ostatnich latach jest systematyczny wzrost zapotrzebowania na formy pomocy nie mieszczące się w sferze finansowej, usługowej, czy w naturze. Coraz częściej podopieczni pomocy społecznej poszukują wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, prawnego oraz pracy socjalnej. Praca socjalna z rodziną czy też z osobą samotną swój początek ma zawsze w miejscu, gdzie egzystuje podopieczny. Tylko w mieszkaniu zajmowanym przez podopiecznego pracownik socjalny spotyka klienta w prawdziwym i najmniej zafałszowanym kontekście jego życia. Klient przebywając „na swoim terenie” jest zwykle autentyczny i szczerzy. Ponadto w naturalnym środowisku życia wyraźnie manifestują się możliwe zagrożenia, jak i elementy, na których można budować program pomocowy.

III. Cel główny

Wypracowanie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną na terenie Miasta i Gminy Czempień, aby nie dopuścić do oderwania dzieci od środowiska rodziny biologicznej i rozerwania więzi z rodzicami.

IV. Cele szczegółowe, związane z nimi działania i zadania oraz czas realizacji.

Cele szczegółowe	Zadania	Czas realizacji	Realizator lub koordynator
Poprawa funkcjonowania rodziny w obszarze ekonomiczno-socjalnym	- Rozwijanie umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego poprzez np. założenie organizera porządkującego dokumenty, sporządzenie i wdrożenie rozkładu stałych czynności utrzymujących porządek w mieszkaniu, naukę segregacji odpadów, naukę gospodarowania środkami finansowymi itp.;	2012-2015	OPS
	- Nauka sposobów radzenia sobie z problemami zdrowotnymi;	2012-2015	OPS, placówki zdrowia
	- Nauka pisania cv i listu motywacyjnego;	2012-2015	OPS
	- Zapoznanie z podstawami autoprezentacji i rozmowy z potencjalnym pracodawcą;	2012-2015	OPS
	- Motywowanie do utrzymania dotychczasowej lub znalezienia nowej pracy zarobkowej;	2012-2015	OPS
	- Pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy;	2012-2015	OPS, PUP w Kościanie
	- Motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;	2012-2015	OPS
	- Zapobieganie niedożywieniu dzieci z rodzin ubogich;	2012-2015	OPS
	- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin;	2012-2015	OPS
	- Udzielenie pomocy rzeczowej w formie	2012-2015	OPS

	<p>produktów spożywczych pobieranych z Caritas</p> <p>- Zbiórka odzieży używanej, art. szkolnych, zabawek</p> <p>- Diagnoza możliwości i potencjałów własnych rodzin w środowisku lokalnym;</p> <p>- Świadczenie usług w formie poradnictwa specjalistycznego rodzinom mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu problemów życiowych;</p>	<p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p>	<p>OPS</p> <p>OPS</p> <p>OPS</p>
<p>Poprawa funkcjonowania rodziny w obszarze opiekuńczo-wychowawczym, w tym także zapobieganie niedostosowaniu społecznemu prowadzącym do wykojenia społecznego dzieci i młodzieży</p>	<p>- Nauka konstruktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież;</p> <p>- Uświadamianie rodziców na temat potrzeby podejmowania aktywności wspólnie z dziećmi;</p> <p>- Wykształcenie umiejętności radzenia sobie z problemami edukacyjnymi dzieci;</p> <p>- Pomoc w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych poprzez wskazanie możliwości uzyskania pomocy w świetlicach szkolnych i u pedagoga szkolnego;</p> <p>- Wykształcenie umiejętności rozwiązywania problemów wychowawczych z dziećmi;</p> <p>- Zapoznanie z obowiązującymi zasadami i metodami wychowawczymi oraz próby wcielenia ich w życie;</p> <p>- Nauka sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie;</p> <p>- Prowadzenie mediacji rodzinnej;</p>	<p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p> <p>2012-2015</p>	<p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS</p> <p>OPS, Placówki oświatowe</p> <p>OPS</p>

- Prowadzenie poradnictwa indywidualnego dla rodziców;	2012-2015	OPS
- Organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”;	2012-2015	OPS
- Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (m.in. kontakt z punktami szczepień, lekarzami rodzinnymi);	2012-2015	OPS, Placówki zdrowia
- Pomoc w zaopatrzeniu osób niepełnosprawnych w niezbędny sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze;	2012-2015	OPS, Placówki zdrowia
- Powstanie placówki wsparcia dziennego	2012-2015	Urząd Gminy Czempin, OPS
- Umożliwienie dzieciom z rodzin wieloproblemowych uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego, szczególnie w zajęciach socjoterapeutycznych, psychoedukacyjnych;	2012-2015	OPS, Placówki oświatowe, świetlice socjoterapeutyczne
- Profilaktyka poprzez edukację oraz wczesna interwencja w rodzinach zagrożonych uzależnieniami;	2012-2015	OPS, Policja, placówki oświatowe, GKRPA
- Ochrona dzieci i młodzieży przed porzuceniem, zaniedbaniem, przemocą oraz przestępczością;	2012-2015	OPS, Policja, Placówki oświatowe, placówki zdrowia
- Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;	2012-2015	OPS, placówki oświatowe, PCPR
- włączenie do programów dydaktycznych zajęć profilaktyczno- edukacyjno- wychowawczych z	2012-2015	OPS, placówki oświatowe, Policja,

	zakresu dewiacji i patologii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem uzależnień		GKRPA, placówki zdrowia
	- inicjowanie programów informujących o metodach i technikach budowania odporności na manipulacje medialną, grupową, ekonomiczną, sposobach radzenia sobie w sytuacjach trudnych.	2012-2015	OPS, placówki oświatowe
	- Akcje informacyjne dla rodziców na temat zagrożeń uzależnieniami (alkohol, narkotyki, nikotyna, Internet, gry komputerowe i sieciowe)	2012-2015	OPS, Placówki oświatowe, placówki zdrowia, Policja, GKRPA
	- kontrola zakazu sprzedaży papierosów, alkoholu dzieciom i młodzieży do lat 18	2012-2015	Policja
Poprawa funkcjonowania rodziny w obszarze społecznym	- Pomoc rodzinie w rozwinięciu jej społecznej aktywności;	2012-2015	OPS
	- Reintegracja rodziny w środowisku lokalnym;	2012-2015	OPS
	- Pomoc w rozwiązywaniu kryzysów rodzinnych, szkolnych, sąsiedzkich, rówieśniczych;	2012-2015	OPS, Placówki oświatowe
	- Koordynacja działań i bieżąca współpraca z podmiotami, podejmującymi różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży;	2012-2015	OPS, Placówki oświatowe, PCPR, Kuratorzy, Policja,
	- Współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;	2012-2015	OPS, UG Czempień
	- Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną;	2012-2015	OPS, Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego

	- Promocja instytucji udzielających pomocy, jak „Niebieska Linia”, telefon zaufania, poprzez rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów) oraz umieszczenie informacji na stronach internetowych UG.	2012-2015	UG Czempień, OPS, Placówki oświatowe, Placówki zdrowia, Policja
--	---	-----------	---

V. Adresaci programu

Rodziny wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

VI. Źródła finansowania programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Czempień, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości zgodnej z art. 191 ust. 8 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz. U. Nr 149, Poz. 887)

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości zgodnej z art. 191 ust. 9 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz. U. Nr 149, Poz. 887).

Do wydatków na opiekę i wychowania dziecka zalicza się świadczenia, środki finansowe i dofinansowania wymienione w art. 192 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz. U. Nr 149, Poz. 887).

VII. Realizatorzy programu

- Urząd Gminy Czempień,
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czempiniu,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Czempiniu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Kościanie,
- Komisariat Policji w Czempiniu,
- placówki oświatowe,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- organizacje pozarządowe,
- parafie.

VIII. Ewaluacja i Monitorowanie Programu

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czempiniu do 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej Czempinia sprawozdanie z realizacji Programu.